

СУЧАСНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ, ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Фролова О.М.

**кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної інформації**

**Інституту міжнародних відносин
Київського університету імені Тараса Шевченка**

Молода держава зазнає значних змін у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Відбуваються процеси становлення, розвитку, адаптації, узгодження, трансформації в політичній, економічній, військовій, соціальній, духовній площині державних інтересів України. Але однією з найбільш динамічних та прогресивних є система розбудови інформаційного простору України.

Можливо впевнено стверджувати, що український інформаційний простір почав формуватися з часу проголошення незалежності України, про що свідчить базовий Закон України від 02.10.92 «Про інформацію». Закон встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу та суспільство від неправдивої інформації. Закон слугував фундаментом для розбудови інформаційного суспільства в Україні. Звичайно, протягом декількох десятиліть відбувалось становлення та формування інформаційного простору, але ці процеси були повільними та малоефективними. Особливого прогресу в процесі формування, розвитку та захисту інформаційного суспільства Україна досягла починаючи з 2014 року.

Позитивними зрушеннями в державному регулюванні інформаційної політики України за останні п'ять років стало створення міністерства інформаційної політики у 2014 році. МІП стало головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України, зокрема, з питань поширення суспільно важливої інформації в Україні та за її межами, а також забезпечення функціонування державних інформаційних ресурсів. З вересня 2019 року функції МІП було передано на новостворене міністерство культури, молоді та спорту України. Уряд затвердив бюджету на 2020 рік з видатками МКМС у 15,1 млрд. грн., що на 23% більше за попередній.

В 2019 році створено міністерство цифрової трансформації України, яке покликане забезпечувати формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;

формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; формування та реалізацію державної політики у сфері відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтегрованості, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; формування та реалізацію державної політики у сфері надання електронних та адміністративних послуг.

1 жовтня 2015 р. розпочала роботу українська мультимедійна платформа іномовлення і телеканал UATV. Платформа запущена на базі державних телерадіокомпаній «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення», «Банківське телебачення» (БТБ) та інформаційного агентства «Укрінформ». Трансляція ведеться п'ятьма мовами: російською, українською, англійською, арабською та кримськотатарською. Метою каналу UATV є забезпечення доступу іноземної аудиторії до об'єктивної, актуальної та повної інформації про події в Україні та формування позитивного іміджу України у світі.

В 2014 році ухвалено Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України», згідно з яким створюється Національна суспільна телерадіокомпанія України - UA:Суспільне мовлення - український суспільний телерадіомовник, який об'єднує найстаріші українські телеканали та радіостанції. НСТУ є акціонерним товариством, 100 % акцій якого належать державі, але державні органи не мають права втручатися у програмну політику компанії. Відповідно до закону, основними завданнями НСТУ є об'єктивне і неупереджене інформування про суспільно значущі події в Україні та за кордоном; сприяння консолідації українського суспільства; розвиток і зміцнення статусу української мови та культури, сприяння розвитку мов і культур національних меншин; сприяння якнайповнішому задоволенню інформаційних, культурних та освітніх потреб населення України; сприяння зміцненню міжнародного авторитету України.

Особливої уваги уряд приділяє формуванню позитивного іміджу України за кордоном. Окрім вищезазначеної платформи іномовлення у 2018 році було створено нову державну установу, яка комплексно презентує Україну у світі та формує позитивний імідж – Український інститут. Інститут був заснований Кабінетом Міністрів України та належить до сфери управління міністерства закордонних справ. Головною метою Українського інституту є забезпечення представленості і впізнаваності України на культурній мапі світу. Український інститут покликаний представляти українську культуру за кордоном; забезпечувати участь України у ключових культурних, освітніх і наукових подіях світу, міжнародних обмінах; проводити іміджеві проекти; популяризувати українську мову за кордоном. В підтвердження готовності уряду сформував бренд України у світі, залучити в країну інвестиції і поліпшити туристичний потенціал постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. була прийнята офіційна форма бренду України: Ukraine now.

Істотні позитивні зміни відбулися і в нормативно-правовій сфері щодо розбудови та захисту інформаційного суспільства України: ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України», прийнята Стратегія інформаційної політики України, Доктрина інформаційної безпеки України. Доктрина визначає національні інтереси в інформаційній сфері, цілі, завдання, принципи, напрями, пріоритети та механізми формування і реалізації державної інформаційної політики. В Стратегії визначаються загрози кібербезпеці України, визначається національна система кібербезпеки, основні суб'єкти забезпечення кібербезпеки, пріоритети та напрями забезпечення кібербезпеки України. У 2016 році набув чинності закон про квоти на українські пісні та мову на радіо. Вони запроваджувався поступово. У підсумку частка української пісні в радіоефірі має складати не менше від 35%, а квота на українську мову ведення ефіру – не менше від 60%. Закон про введення квот на телебаченні набув чинності у листопаді 2017 року. У загальному тижневому обсязі мовлення передачі і фільми державною мовою мають становити не менше 75%. Закон передбачає, що всі фільми іноземною мовою в Україні повинні бути дубльовані або озвучені державною мовою, за винятком радянських фільмів.

Існує багато неурядових волонтерських проєктів, особливо в мережі Інтернет, які істотно впливають на формування, захист, наповнення та популяризацію інформаційного простору України.

Україна покращила свої позиції у міжнародних рейтингах: глобальному індексі інновацій, світовому рейтингу свободи ЗМІ, міжнародному рейтингу цифрової конкурентоспроможності та ін. Незважаючи на проблему слабого доступу до окупованих та прифронтових територій, недофінансування, дублювання обов'язків, заангажованості ЗМІ, недостатнього залучення експертного середовища та громадськості здійснення реформ призводить до позитивних змін у системі розбудови демократичного інформаційного суспільства України.